

POVIJEST INDIJSKO-PAKISTANSKOG SUKOBA

Emir Šabanić *

UDK: 94(540:549.1)
355.48(540:549.1)
355.01(540:549.1)

Stručni rad

Primljeno: 26. XI. 2015.

Prihvaćeno: 17. VI. 2016.

SAŽETAK

Indijsko-pakistanski sukob je od Drugog svjetskog rata jedna od definirajućih karakteristika azijske sigurnosne situacije, i problem je što nikada nije postignuto stabilno trajno rješenje pa su dvije zemlje i dalje u veoma zategnutim odnosima i traže priliku da direktno ili indirektno naude jedna drugoj. Transformacija međunarodne zajednice trebala je utjecati i na transformaciju regionalnih odnosa na Indijskom potkontinentu, međutim, to se nije desilo zbog niza razloga koji će biti analizirani u radu. Indijsko-pakistanski sukob zahtijeva spuštanje na razinu država i rješavanje njihovih unutarnjih problema, a potom fokusiranje na njihov međusobni odnos. Sve dok je unutarnja sigurnosna situacija loša u obje zemlje, posebno u Pakistanu, konflikt će biti korišten kao politička platforma. Rad će analizirati povijesnu pozadinu konflikta te modernu povijest odnosa Indije i Pakistana kako bi se uvidjelo je li moguće i peti indijsko-pakistanski rat te koje bi bile posljedice tog sukoba.

Ključne riječi: Indija, Pakistan, nuklearno oružje, terorizam, kolonijalizam.

UVOD

Od završetka Drugog svjetskog rata i stvaranja modernih granica Indije i Pakistana ove dvije države imaju vrlo napete odnose. Prvi indijsko-pakistanski rat izbio je 1947. i otada se desilo još nekoliko službenih ratova i mnogo graničnih konflikata.

Pakistan i Indija su politički i strateški izuzetno važni za međunarodnu zajednicu; tamo živi oko 25% svjetske populacije, regija ima značajan geografski položaj, a nije nimalo zanemariva ni činjenica da i Indija i Pakistan imaju atomsku bombu.

Elementi koji ugrožavaju međunarodnu sigurnost – nuklearna proliferacija, etnički i religijski konflikti, veoma loš standard života, s jedne strane rastuća ekonomska sila, a s druge država na rubu raspada – stvaraju veoma napetu situaciju u međunarodnoj zajednici. Regionalna nestabilnost (situacija u Afganistanu) također utječe

---

* Emir Šabanić (emirsabanic@hotmail.com) je magistar politologije iz Sarajeva, Bosna i Hercegovina.

na veoma osjetljiv mir između Indije i Pakistana. Utjecaj velikih sila na situaciju je veoma promjenjiv; napad SAD-a na Afganistan stvorio je nove neprilike za regiju, koje indirektno mogu dovesti do novog indijsko-pakistanskog rata.

U srcu Indijskog potkontinenta postoji dugotrajno rivalstvo između dviju atomskih sila koje su nastale direktnim utjecajem britanske politike nakon završetka Drugog svjetskog rata. Politički sistemi Indije i Pakistana suštinski su različiti, iako su obje države demokratske. U Pakistanu vojna elita utječe na političke odluke i generalno drži monopol nad pakistanskim društvom. Indijski političari veoma dobro znaju da će, ako ne budu mogli kontrolirati sigurnosna dešavanja u svojoj regiji, imati slabe šanse da postanu značajan igrač na međunarodnoj sceni (Pant 2012). Indijske ambicije su veoma prijeteće za Pakistan jer, ako Indija preuzme dominaciju u regiji (što je vjerojatno), Pakistan neće više biti strateški toliko bitna država u regiji – fokus će se okrenuti prema Indiji, a njihov dugogodišnji neprijatelj imat će ogroman utjecaj u međunarodnoj zajednici i Pakistan će trpjeti posljedice toga. Indijsko-pakistanski konflikt je zasnovan na problemu Kašmira: u posljednjih šezdeset godina Indija i Pakistan četiri puta su zaratili, s razarajućim posljedicama na stanovništvo, ali i na odnos između dviju država. Regionalni događaji i ekonomske razlike također snažno utječu na odnos Indije i Pakistana i mogu zaoštriti njihov odnos.

Pred Indijom su veliki izazovi: povlačenjem koalicijskih trupa iz Afganistana sređivanje zemlje bit će prepušteno zemljama u regiji (prvenstveno Indiji), dok u isto vrijeme Indija mora nadoknaditi zaostatak za Kinom želi li zauzeti dominantan položaj na svjetskoj sceni. Stabilizacija afganistanskog pitanja umnogome ovisi o ponašanju Pakistana i njegovom utjecaju na regiju. Ako Pakistan dopusti eskalaciju nasilja u Afganistanu i na svojim granicama, postoje velike šanse da izbiju puno širi sukobi (Sial 2011). Pakistan je geostrateški značajna država čije unutarnje stanje i ponašanje u regiji mogu rezultirati velikim sigurnosnim promjenama.

Unutarnji i vanjski problemi Indije i Pakistana pridonijeli su tome da rivalstvo i netrpeljivost između njih opstane do danas. Tradicionalna netrpeljivost pretvorila se u natjecanje u ekonomskom, društvenom, socijalnom, vojnom i u svim drugim aspektima. U zadnjih nekoliko decenija socijalni nemiri, plemenski konflikti, nestabilna politička scena i propadajuće društvo i ekonomija osnovne su karakteristike Pakistana. S druge strane, Indija bilježi značajan ekonomski rast, a politička scena je demokratska i puno stabilnija pa se zapadne zemlje sve više okreću Indiji kao budućem regionalnom partneru. Ako međunarodna zajednica fokusira svoju pažnju na Indiju, Pakistan će izgubiti strateško-politički značaj i većinu financijske pomoći koju dobiva od zapadnih zemalja (SAD-a).

Plemensko-etnički konflikti i negativan utjecaj situacije u Afganistanu pridonijeli su tome da Pakistan sve više gubi utjecaj u regionalnim zbivanjima (Butt i Schofield 2012). Regionalni balans moći, koji je nekada postojao, sada je poremećen. Indija je država u razvoju, a situacija u Pakistanu svakim danom sve više zabrinjava, zapadne zemlje su se okrenule Indiji, dok je Kina fokusirana na Pakistan. Vojno-politička elita u Pakistanu neće dopustiti indijsku regionalnu dominaciju pa postoje velike šanse za izbijanje indijsko-pakistanskog sukoba. Ponašanje međunarodne zajednice značajno

pridonosi izazivanju sukoba između Indije i Pakistana; rivalstvo SAD-a i Kine stvara sve veće regionalne tenzije. Ovakva situacija je zaostavština iz hladnog rata, samo je, umjesto Kine, tada SSSR utjecao na regionalne odnose.

Ovaj rad će analizirati povijesni odnos Indije i Pakistana, odnosno što je dovelo do sukoba u prošlosti, koje su regionalne i međunarodne posljedice tog sukoba i postoje li šanse za dugotrajno mirno rješenje. Također, rad će analizirati kako unutarnja situacija u ove dvije zemlje utječe na njihov konflikt.

POVIJEST ODNOSA IZMEĐU INDIJE I PAKISTANA

Da bi se shvatio konflikt između Indije i Pakistana neophodno je analizirati njihovu povijest. Problemi u regiji vode porijeklo iz britanskog kolonijalnog perioda. Tijekom dugogodišnje vladavine Britanija nije obraćala pažnju na sekularne plemenske podjele, a nakon Drugog svjetskog rata britanska izlazna strategija nije ostavila temelje za normalno funkcioniranje država. Tijekom 19. stoljeća britanska vlada u Indiji poticala je sukob između različitih plemenskih, religijskih i etničkih grupa kako bi se stvorio što veći razdor među njima i na taj način onemogućilo njihovo ujedinjavanje i zbacivanje britanske vlasti. Cilj ove strategije bio je osigurati političku i vojnu nadmoć kolonijalne sile u cilju eksploatiranja ekonomskih resursa. Ovaj pristup je klasičan primjer „zavadi pa vladaj“ (*divide et impera*) strategije, koja će ostaviti dugoročne posljedice na regionalne odnose (Puniyani 2009). Utjecaj ove strategije uvećan je brojem religijskih, etničkih i plemenskih grupa koje žive na tim prostorima.

Pored svih razlika, stanovništvo je teško prihvaćalo kolonijalnu vlast pa je 1857. izbila velika pobuna hinduista i muslimana protiv Istočnoindijske kompanije. Pobuna je slomljena 1858. i ponovno je uspostavljena kolonijalna dominacija (Indian Mutiny, 2015), a Indija je stavljena pod direktnu upravu britanske krune, a ne Kompanije. Poenta ovog ustanka je suradnja hinduista i muslimana, koja je dovela do neznatnih promjena u upravljanju Indijom. Hinduisti i muslimani su još u 16. stoljeću formirali savez koji je trajao dvjesto godina; ova suradnja bila je fokusirana na ekonomiju, trgovinu i vojsku, a dvije grupe su se sve više integrirale zbog kulturoloških i jezičnih sličnosti.

Temeljni razdor između njih počinje se dešavati s porastom utjecaja Britanije. Početak 20. stoljeća obilježit će značajna politička dešavanja: u cilju boljeg političkog djelovanja i zastupljenosti, muslimani su formirali Sveindijsku muslimansku ligu (*All India Muslim League*) i tada su se prvi put službeno politički ciljevi hinduista i muslimana odvojili. Muslimanska populacija bila je nezadovoljna dominacijom hinduista na političkoj sceni i tražila je veću zastupljenost, a ovakav razvoj događaja savršeno je odgovarao britanskoj vladi. Sve dok se hinduisti i muslimani bave jedni drugima, Britanija će i dalje kontrolirati Indiju. Ciljevi Sveindijske muslimanske lige bili su fokusirani na očuvanje kulture Kašmira, što će i u budućnosti stvoriti problem prilikom rješavanja pakistansko-indijskog problema (Bose 2003). S druge strane, u Indiji je osnovan Indijski nacionalni kongres (*India National Congress*), politička stranka koja je zastupala ciljeve i hinduista i muslimana fokusirajući svoj politički

utjecaj na nezavisnost od britanskog carstva. Kao što se može uočiti, u početku ni hinduisti ni muslimani nisu insistirali na podjeli na dvije neovisne države (*two state solution*); konflikt hinduista i muslimana proizveden je direktnim utjecajem Britanaca i veoma nasilnom vladom koja je kontrolirala Kašmir.

Kraj Drugog svjetskog rata označio je i službeni kraj britanske kolonijalne dominacije na međunarodnoj sceni, a pod pritiskom Amerikanca Britanci su se postupno povlačili s kolonijalnih teritorija. To je bio period kad su mnoge zemlje dobile neovisnost i kad su njihove granice vještački nacrtane, ne priznajući prijašnje granice, etničku složenost regija ili bilo koji drugi faktor koji je dijelio religijske, etničke ili plemenske grupe.

Britanski odlazak s Potkontinenta počeo je 1947. Podjela se zasnivala na faktorima geografije i demografije. Istočni dio, u kojem je živjelo većinsko muslimansko stanovništvo, i zapadni dio Indije sada su postali Pakistan i Indijska Unija (Chander 1987). Ovakva podjela nije zadovoljila ni jednu ni drugu stranu i ubrzo je britanski strah od socijalnih nemira i religijskog konflikta postao stvarnost. Ova podjela ostat će trajna, to su sada dvije države – Indija i Pakistan. Sam način podjele s veoma malo lokalnog političkog utjecaja proizvest će konfliktnu situaciju između Indije i Pakistana. Podjela Indijskog potkontinenta je veoma kompleksan proces: jedna država (*single state*) kao solucija nije bila prihvatljiva muslimanskoj populaciji jer bi hinduisti bili većina, ali i dvije države kao rješenje dovele su do konflikta. Problem je u tome što je britanska vlada predugo stvarala napetost između hinduista i muslimana radi svojih interesa i kad je došlo vrijeme da napuste regiju brzo i stabilno rješenje nije postojalo. Britansko povlačenje trebalo se odvijati u fazama s puno više fokusa na lokalnu situaciju. Brza podjela regije proizvela je još problema – ekonomija, industrija i infrastruktura u konfliktnim oblastima pripale su indijskom dijelu. Ti problemi bit će riješeni tek nakon nekoliko indijsko-pakistanskih ratova. Jedno od problematičnih područja, koje će biti povod za tri indijsko-pakistanska rata, je Kašmir. Obje zemlje deklariraju svoje pravo na kontrolu te regije, a takva situacija rezultira čestim pograničnim okršajima.

Problem je počeo 1947. podjelom na Indiju i Pakistan; dotad su Kašmir i Jammu bili pod kontrolom maharadže kojeg je postavljala centralna vlada. Prije podjele, iako su muslimani tamo bili većina, kontrola i vlada pripadale su hinduističkim političarima. Takav razvoj događaja izazivao je netrpeljivost između hinduista i muslimana. U deklaraciji o indijskoj nezavisnosti Britanija i indijska vlada dogovorile su da će regije imati pravo da odluče kojoj zemlji će se priključiti – Indiji ili Pakistanu (Indian Independence Act 1947, 2015).

Regijom Kašmir i Jammu vladao je hinduistički maharadža Hari Singh. Pakistan ga je pokušavao uvjeriti da se priključi Pakistanu, ali bezuspješno. Njegova neodlučnost stvorila je tenzije u muslimanskom bratstvu koje je suptilno počelo izazivati socijalne nemire u regiji. Maharadža je bio neodlučan jer je želio neovisnu državu, ali pod ovakvim pritiskom potpisao je priključenje Indiji, a zauzvrat je dobio vojnu pomoć da smiri tenzije. Muslimanska populacija u regiji smatrala je da je hinduistički političar pripojio muslimanski teritorij Indiji. Ovakva situacija nije bila iznenađenje.

Britanci su prilikom povlačenja ostavljali kaotično stanje, postavljali su političare iz manjinskih religijskih, etničkih ili plemenskih grupa da vladaju nad većinskim stanovništvom, npr. u Iranu i Iraku su sunitiski političari vladali nad većinskom šijitskom populacijom. Takva situacija će u većini područja rezultirati religijskom netrpeljivošću među lokalnim stanovništvom. Pred kraj 1947. pakistanske i indijske snage već su se pripremale za sukob, dok su socijalni nemiri i nasilni sukobi postajali svakodnevnica.

Prvi indijsko-pakistanski rat, koji se još zove i prvi kašmirski rat, počeo je 1947. godine. U oktobru 1947., kako se odluka o podjeli i odlasku Britanaca približavala, tenzije u regiji Kašmir i Jammu postajale su sve veće i upadi pakistanskih vojnih grupa primorali su maharadžu da se priključi Indiji; 22. oktobra 1947. muslimanske trupe su ušle u regiju pod izgovorom suzbijanja socijalnih nemira. Brzo su naišle na indijske trupe, a, prema izvještajima, i britanske trupe su sudjelovale u zaustavljanju pakistanskih trupa. U ovom ratu sukobile su se pakistanske paravojne i plemenske formacije sa službenim indijskim trupama, maharadžinim snagama potpomognutima neznatnim brojem britanskih vojnika (Swami 2006). Nakon početnog pakistanskog napredovanja, konflikt će se nastaviti još godinu dana i tek u januaru 1949. bit će potpisano primirje. Ovaj rat obilježilo je nekoliko sukoba u kojima su i jedna i druga strana imale uspjeha, a značajan događaj je uspostavljanje linije prekida vatre, koja će u budućim mirovnim pregovorima biti veoma važna. Ova linija će postati i službena granica između Indije i Pakistana. Rezultati prvog rata su podijeljeni. Pakistan je uspio zadržati 2/5 kašmirskog teritorija, a zauzvrat je morao povući regularne i paravojne trupe s teritorija. Indija je zadržala ostatak teritorija i njene trupe su ostale na tom prostoru. Indija je dobila plodne i razvijenije teritorije, dok je Pakistan dobio većinom planinske dijelove. U ovom ratu oko 1500 vojnika je izgubilo život, ne računajući civilne žrtve i materijalnu štetu (Swami 2006).

Drugi indijsko-pakistanski rat počeo je u augustu, a završio u septembru 1967. Pakistan je prvi prekršio primirje. Rat je počeo pakistanskom operacijom Gibratar; to je bila operacija infiltracije s namjerom da se izazove pobuna u regiji Kašmir i Jammu i, ako bi sve prošlo uspješno, došlo bi do svrgavanja indijske vlasti. Pakistanska vlada je gerilskom infiltracijom pokušala utjecati na muslimansku populaciju u Kašmiru. Na kraju je operacija doživjela veliki neuspjeh jer je indijska vlada veoma brzo saznala za operacije i poduzela preventivne mjere, a uvjeti i ponašanje na terenu otežali su izvršenje operacije (Swami 2006). Indijski odgovor je bio masivna invazija na Pakistan i ubrzo su obje strane zabilježile značajne ljudske gubitke i materijalnu štetu. U septembru 1967. potpisan je novi prekid vatre, i jedna i druga strana proglasile su pobjedu, ali realnost je drugačija. Pakistan je izgubio dio teritorija i nije uspio zauzeti Kašmir. Indija je spriječila pakistansku infiltraciju, dobila je dodatni teritorij i izrasla kao vojna sila na azijskom kontinentu. Moderne analize sukoba smatraju da bi Indija, da je sukob nastavljen, uvjerljivo pobijedila, što bi vjerojatno dokrajčilo veoma loše obučene pakistanske snage. Problem ovog sukoba je u tome što Pakistan nikada nije priznao ni vojni ni diplomatski poraz, što će rezultirati s još dva rata (Swami 2006).

Treći indijsko-pakistanski rat je specifičan po tome što je to ujedno bio rat za nezavisnost Bangladeša i jedini sukob Indije i Pakistana izvan regije Kašmir i Jammu.

Uzrok sukoba bila je politička borba hinduističkih i muslimanskih političara, koja je rezultirala objavom nezavisnosti i stvaranjem nezavisne države Bangladeš. Rat je počeo 22. novembra 1971. pakistanskim napadom koji je pokušao ugušiti separatističke ambicije Bangladeša. Akcija pakistanskih snaga stvorila je veliku izbjegličku krizu u kojoj su milijuni morali napustiti svoje domove. Indija je intervenirala jer je sve što šteti Pakistanu dobro za nju, a ubrzo su indijske snage, kao i u prethodnom sukobu, porazile pakistanske oružane snage (Indo-Pakistani War of 1971, 2015). Rezultati sukoba bili su zastrašujući; to je bio najkrvaviji konflikt između Indije i Pakistana. Pakistanske oružane snage predale su se indijskoj komandi, mornarica i zrakoplovstvo su uništeni, bilo je mnogo vojnih i civilnih žrtava, Indija je zarobila velik broj pakistanskih državljana, a stvorena je i država Bangladeš (Indo-Pakistani War of 1971, 2015).

Kargilski rat iz 1999., nazvan prema dijelu teritorija na kojem se vodio sukob, zadnji je službeni sukob Indije i Pakistana. Sukob je počeo kad su pakistanske paravojne snage s kašmirskim pobunjenicima ušle u regiju Kargil, prešle liniju razgraničenja, odnosno indijsko-pakistansku granicu, i zauzele indijski teritorij. Pakistan je na taj način pokušao uspostaviti kontrolu nad regijom, a može se pretpostaviti da je napad imao i političku pozadinu jer je 1998. general Pervez Musharraf došao na čelo pakistanskih oružanih snaga. Indija je uzvratila i vojno i diplomatski i nakon dva mjeseca borbi uglavnom je povratila izgubljeni teritorij. I diplomatski pritisak se isplatio jer je međunarodna zajednica uvjerala Pakistan da povuče vojnike s indijskog teritorija kako ne bi došlo do većeg sukoba. Ovaj rat je specifičan po tome što je Pakistan tvrdio da iza napada stoje pobunjenici i paravojne snage i tek su nakon mnogo godina visokorangirani pakistanski političari priznali da su paravojne snage bile pod kontrolom Pakistana. Rat je završen sredinom 1999. pobjedom Indije i vraćanjem privremeno izgubljenog teritorija. To je bio još jedan udarac za slabe pakistanske oružane snage koje su ponovno doživjele poraz (1999 Kargil Conflict, 2015).

Uz četiri službena rata Pakistan i Indija su imali mnogo izoliranih incidenata koji nasreću nisu prerasli u nešto značajnije, ali su pridonosili konstantnom animozitetu jednih prema drugima.

ODNOSI S VELIKIM SILAMA (SAD-om, RUSIJOM I KINOM) I UTJECAJ ISTIH NA LOKALNOJ I NA GLOBALNOJ RAZINI

Indijski potkontinent i odnosi između Pakistana i Indije u fokusu su velikih sila, osobito nakon odlaska Britanije i početka hladnog rata. Poslije Britanaca, dominaciju nad regijom preuzima SAD, prva velika sila koja je uspostavila diplomatske odnose s novonastalim zemljama.

Odnosi Pakistana i SAD-a veoma su nestabilni. SAD pomaže Pakistan u razvoju i financijski, a zauzvrat bi Pakistan trebao biti jedan od glavnih saveznika NATO-a. Otpočetak rata protiv terorizma 2002. godine, Pakistan je strateški značajan zbog velike granice i plemenske povezanosti s Afganistanom. Kontrola granica je veoma važna SAD-u jer, ako bi se teroristi slobodno kretali preko pakistansko-afganistanske

granice, kompletna operacija ne bi imala značajan učinak. SAD niz godina „plaća“ pakistansko prijateljstvo, a na razvoj događaja utječe jačanje Indije pa je pitanje koliko će dugo Pakistan biti potreban kao saveznik. Kulturološki, politički i sigurnosno SAD ima više zajedničkih osobina i veće šanse da uspije ako pojača suradnju s Indijom. SAD se već dugo vremena zbog nestabilnosti Pakistana okreće Indiji. Obje zemlje su demokratske, zagovaraju slobodu, vladavinu prava i većinu zapadnjačkih principa. SAD je prepoznao Indiju kao ključnog partnera za sigurnosno-vojna pitanja te je u zadnjih nekoliko godina održan značajan broj zajedničkih vojnih vježbi. Također, te dvije zemlje jačaju suradnju u svim segmentima (U.S.-India Relations, 2015).

SAD i Indija su najveće demokracije na svijetu, a slobodna trgovina, sigurnost pomorskih trgovinskih putova koji se nalaze blizu indijske obale, veoma je značajna za obje zemlje. Veoma bitan detalj u ovom odnosu je da je Indija druga zemlja po broju stanovnika i jedina koja u tome može parirati Kini, a usto je njena ekonomija u stalnom porastu i ubrzo bi mogla dostići kinesku. Već dugo vremena dvije zemlje postupno razvijaju nuklearnu suradnju i od Bushove administracije potpisano je mnogo sporazuma o suradnji na razvoju mirnodopskog nuklearnog potencijala Indije (U.S.-India Relations, 2015). SAD-u je prijateljstvo s Indijom neophodno zbog toga što je Pakistan nestabilan i ne može se računati na to da će pozitivno utjecati na sigurnosnu situaciju u regiji, i, drugo, Indija je jedina zemlja koja može biti kontrabalans Kini.

Pakistan je jedna od zemalja koja je tijekom hladnog rata pokušala surađivati i s NATO-om i s Varšavskim paktom. Takvo ponašanje je donijelo dosta beneficija, ali imalo je i negativnih efekata. Suradnja s komunističkim režimima često je Pakistanu stvarala probleme u suradnji sa zapadnim silama. Suradnja Kine i Pakistana ima dugu tradiciju: Pakistan je jedna od prvih zemalja koja je odbila priznati Tajvan i podržao je komunističku vladu u Pekingu. Već duže vrijeme Kina i Pakistan surađuju na svim nivoima, a posjete visokih diplomatskih zvaničnika redovni su događaji. Vojna, ekonomska i tehnološka suradnja se iz godine u godinu povećava. Duga pakistansko-kineska granica integrira dvije zemlje – projekt kinesko-pakistanskog autoputa povezo bi Kinu s lukom Gwadar u Pakistanu: Kina bi dobila izlaz na Arapsko more, a Gwadar bi postao jedan od ekonomskih centara u Aziji. Nedostatak kinesko-pakistanskog prijateljstva je u tome što Kina ne razumije ili je ne interesiraju unutarnji problemi Pakistana, a ako bi došlo do religijsko-plemenskih sukoba, projekt autoceste mogao bi propasti.

Odnosi Indije i Kine veoma su važni jer te dvije zemlje imaju najveću populaciju. Kina je komunistička zemlja, a Indija je najveća demokracija na svijetu. Kina i Indija imaju dugu tradiciju bilateralnih odnosa, ali i veliku dozu suptilnog rivaliteta; to su veoma snažne ekonomije i imaju velik utjecaj u Aziji i šire. Kina i Indija imale su nekoliko konflikata, posebno oko granica, npr. rat iz 1962. i nekoliko manje važnih sukoba. U modernim bilateralnim odnosima njihovo rivalstvo nije u fokusu, ali nikada nije zaboravljeno. Dugi niz godina Indija ima trgovinski deficit s Kinom, što je veoma značajno za indijsku političku scenu. Sve do 2015. nesporazumi oko granice nisu bili riješeni (Smith 2009). Male su šanse za veliki sukob, ali rivalitet između Indije i Kine će se povećati jer se SAD okrenuo Indiji, a Kina Pakistanu. Odnos između

Indije i Pakistana diktira da svako tko se opredijeli za jednu stranu promptno nije poželjan na drugoj. Još značajnije za Indiju je da joj je Kina jedini azijski rival na polju ekonomije, vojske i trgovine.

Odnos Rusije prema regiji kretao se na relaciji toplo-hladno. Na početku hladnog rata Pakistan i SSSR imali su dobro razvijene diplomatske odnose, a ti odnosi su se mijenjali kako je Pakistan mijenjao vlade. Odnosi su bili dobri sve do sovjetske invazije na Afganistan; zbog etničke povezanosti Pakistanci su duboko suosjećali s patnjama Afganistanaca pa su odnosi sa SSSR-om postali hladniji. Pakistan je slao i mudžahedine u Afganistan da se bore protiv sovjetskih okupatora. Nakon završetka hladnog rata odnosi Pakistana i Rusije su se popravili i došlo je do značajne suradnje na ekonomskom i nuklearnom planu. S druge strane, Indija i Rusija imale su tradicionalno dobre odnose tijekom hladnog rata; uspostavile su dobre bilateralne odnose i to se nije promijenilo ni u moderno vrijeme.

UNUTARNJI DRUŠTVENO-EKONOMSKI I VOJNI KAPACITETI INDIJE I PAKISTANA

Analizirajući problem Indije i Pakistana ne smije se smetnuti s uma da obje zemlje posjeduju nuklearno oružje i demonstriraju svoju nuklearnu snagu. Indija je prva zemlja, izuzev pet zemalja članica Vijeća sigurnosti, koja je došla do nuklearnog naoružanja i 1974. izvršila prvo testiranje (India's Nuclear Weapons Program, 2001). Pakistan je to shvatio kao izazov te su ubrzo i oni započeli testiranja, ali zbog nesigurnosti morali su mijenjati lokacije. Pakistan je 1998. postao prva muslimanska zemlja s nuklearnim potencijalom, a obje strane su nuklearna testiranja slavile kao nacionalne praznike (Pakistan's Nuclear Weapons Program, 2001). Ovakav razvoj događaja potaknuo je regionalnu utrku u nuklearnom naoružanju. Prema mišljenju teoretičara Kennetha Waltza, kad su Indija i Pakistan postigli nuklearni kapacitet, njihov odnos trebao je postati stabilniji. Međutim, 1999. izbio je četvrti indijsko-pakistanski rat, a česti su bili i izolirani incidenti; miješanje SAD-a i drugih zemalja u ovaj sukob, između ostalog, spriječilo je Indiju i Pakistan da upotrijebe nuklearno oružje.

Nuklearnim oružjem nije se postigao balans u odnosima Indije i Pakistana. Pakistansko razvijanje nuklearnog oružja opasnije je za globalnu sigurnost nego indijsko. U Pakistanu je unutarnja situacija nestabilna, a u dosadašnjim ratovima vlada je koristila paravojne formacije. Nuklearno oružje može namjerno ili nenamjerno pasti u ruke neke takve grupe i rezultirati nuklearnim ratom između Indije i Pakistana. Indija je uređenija zemlja i šanse za ovakav scenarij puno su manje. Čak i ograničen sukob Indije i Pakistana izazvao bi globalne posljedice s milijunskim ljudskim žrtvama. Nuklearni sukob rezultirao bi zagađenjem atmosfere što bi utjecalo na globalnu proizvodnju hrane; u tom scenariju milijuni ljudi bi umrli od gladi. Ovo je veoma značajno za zemlje s velikom populacijom, kao što su Indija i Kina, kao i za afrički kontinent koji tradicionalno ima problema s prehranom stanovništva (India-Pakistan nuclear war could 'end human civilisation', 2013).

Pakistan je rizična strana u regionalnim odnosima. Pakistanski ministar obrane je 2015. izjavio da je spreman upotrijebiti nuklearno oružje u zaštiti pakistanskih interesa. Takve izjave uglavnom se pripisuju političkoj retorici, ali zbog nestabilne političke i sigurnosne situacije u Pakistanu te izjave nisu posve nerealne. Ako bi se pakistanska vlada našla pod velikim pritiskom, šanse za uporabu nuklearnog oružja postaju realne. Izbor na kome da se upotrijebi je veoma jednostavan – na Indiji (Keck 2015).

U kargilskom ratu malo je nedostajalo da stvari izmaknu kontroli; da je došlo do širih operacija i nadmoći jedne strane, moglo je doći i do uporabe nuklearnog oružja. U Pakistanu je sigurnosna situacija promjenjiva zbog utjecaja Afganistana i infiltracije terorista, a veći dio zemlje ima visok nivo samoupravljanja i, što je veoma bitno – velike su etničko-religijske podjele u zemlji. S padom nivoa sigurnosti veća je mogućnost da nuklearno oružje preko crnog tržišta dođe u ruke terorista. U indijsko-pakistanskom sukobu nestabilnost uglavnom dolazi s pakistanske strane i ako paravojne formacije ili terorističke grupe uporabe nuklearni arsenal bez odobrenja vlade, Indija će uzvratiti istom mjerom. Nuklearni incident rezultirao bi milijunima mrtvih, ne samo na tom prostoru, nego globalno; posljedice bi osjetile zemlje Trećeg svijeta i zemlje s velikom populacijom. Nadzor pakistanskog nuklearnog arsenala mora biti prioritet međunarodne zajednice.

Kao i većina postkolonijalnih afričkih i azijskih zemalja, Pakistan i Indija imaju značajne unutarnje probleme koji utječu na njihovu stabilnost, stanje u međunarodnoj zajednici i međusobni odnos. Analiza unutarnjih problema dat će jasniju sliku o budućnosti ovog konflikta.

Pakistan ima velike šanse da u bližoj budućnosti postane propala država (*failing state*). Pakistan ima malo prirodnih resursa i veoma slabu državnu strukturu (koja u nekim dijelovima ni ne postoji), a postkolonijalna podjela ostavila je značajne posljedice na nacionalni identitet, koji se transformirao u religijsko-plemenski identitet koji je korišten za galvaniziranje stanovništva u ratovima protiv Indije (Basrur 2010). Nacionalni identitet mora se promatrati s geopolitičkog stanovišta i kao rezultat britanske podjele kontinenta; strukturalne slabosti pakistanskog društva, vlade i države posljedica su utjecaja Indije i Afganistana. Analiza ovog pitanja objasniti će zašto je Pakistan jačao vojne strukture, a zanemarivao razvitak društva i države, te zašto istaknute vojne ličnosti često obavljaju najvažnije političke funkcije (Sheikh i Price 2012).

Vojna elita u Pakistanu ima dugu tradiciju sudjelovanja u politici i vrlo visok društveni status. Zbog toga što nisu razvijene snažne državne institucije na cijelom prostoru, i zbog toga što nije u punom smislu razvijeno demokratsko društvo, vojna elita i dalje ima snažan utjecaj. Gotovo više od pola vremena postojanja modernog Pakistana na čelu države bila je vojna elita koja je konstantno gradila svoj utjecaj, a ne državne institucije. Pakistanske oružane snage, nastale nakon podjele Indijskog potkontinenta, preuzele su ulogu vrhovnog zaštitnika nacije i otpočetak su imale konfliktan pogled na Indiju te su u većini slučajeva bile glavni generator sukoba s Indijom. U svim sferama djelovanja (u unutarnjoj i vanjskoj politici) oružane snage

imaju glavnu ulogu, određuju kako će se zemlja ponašati u međunarodnoj zajednici i kojim će putem ići unutarnja politika. Prema najnovijim istraživanjima, korupcija je snažno prisutna u svim državnim institucijama, a oružane snage tu su se izdvajale i ostavljale dojam da su jedina funkcionalna institucija koja je zasnovana na principima islama. To je, naravno, velikim dijelom netočno, jer je i u vojsci u značajnoj mjeri prisutna korupcija. Političari koji dolaze iz oružanih snaga ističu se kao veliki i uspješni vođe, ne zbog sposobnosti ili reformi koje su uradili, nego samo zbog toga što su bili sposobniji od vođa koji su izabrani iz redova civilnog stanovništva. Na taj način vojska je postala društvena elita, a visokopozicionirani generali elitni dio političke scene. Reforma oružanih snaga je gotovo nemoguća jer je malo vjerojatno da će se Pandžablani odreći svog dominantnog utjecaja u vojsci i u društvu.

Vojni režimi kao što je pakistanski obično izazivaju nepotrebne granične konflikte (Sjeverna Koreja) samo da bi odvucli pažnju stanovništva od stvarnih problema, a isto tako i stanovništvo osjeća da je u konstantnoj opasnosti – miješanje vojske u politiku i dalje je neophodno jer štiti državu od propasti. U državama u kojima vojska ima dominantnu društveno-političku poziciju, npr. u Egiptu i Pakistanu, vojska je primorana generirati konflikt, inače gubi svoju svrhu. Sposobnost stvaranja konflikta je razlog zbog kojeg pakistanske oružane snage imaju jak utjecaj u politici.

Afganistansko-pakistanska granica je vrlo duga, a područje uz granicu nastanjuju Paštunci, koji su do postkolonijalne podjele i osnivanja modernih država živjeli na homogenom, jasno definiranom području. Poslije Drugog svjetskog rata jedan dio područja koje nastanjuju Paštunci pripao Pakistanu, dok je drugi dio pripao Afganistanu, a Paštunci ni Afganistan ni Pakistan ne osjećaju kao svoju državu. U Pakistanu područje koje naseljavaju Paštunci ima visok nivo samouprave i državna administracija tamo ima veoma malo utjecaja. Nakon američke invazije na Afganistan, velik broj talibana i pripadnika al-Qaede neometano je prelazio pakistansku granicu koju kontroliraju Paštunci, a ispostavilo se da je i Osama bin Laden tako ušao u Pakistan. Budući da se Paštunci ne identificiraju s Pakistanom, njima pomaganje Paštuncima u Afganistanu, a na štetu Pakistana, ne predstavlja problem.

Povijesno je velik problem Pakistana institucionalna korupcija u svim državnim sektorima. U istraživanju Transparency Internationala iz 2013., Pakistan je po percepciji korupcije bio na 127. mjestu od 177 država (Mashru 2014). Ovi podaci još više zabrinjavaju ako se uzme u obzir koliko su Amerika i Kina investirale u Pakistan. Davati novac pakistanskoj vladi ne isplati se jer sredstva uglavnom završe u privatnim džepovima, a problemi lokalnog stanovništva ostaju isti. Zbog loše ekonomske situacije i korupcije životni standard je veoma nizak, a poštivanje osnovnih ljudskih prava u nekim dijelovima zemlje ni ne postoji.

U Indiji je upravljanje sigurnosnim sektorom prioritet svake vlade zbog toga što Pakistan nikada nije birao sredstva infiltracije. Indija je puno stabilnija od Pakistana, ali se suočava s mnogim izazovima koji mogu dovesti do konfliktnih situacija. Napetosti između hinduista i muslimana postoje i danas. Napetosti među grupama već godinama proizvode brojne separatističke pokrete koji žele svrgnuti vladu, promijeniti politički sistem i odcijepiti neke teritorije. Od svoje nezavisnosti

Indija se suočava s etničkim i religijskim nasiljem, te nasiljem između kasti; ovi su problemi, uz konstantan pritisak Pakistana, stvarali političku nesigurnost, a vlade su morale gasiti požare u svim sferama društva (Marwah 2003). U naprednim i dobro organiziranim društvima napetost između različitih grupa je pod konstantnom kontrolom i s vremenom se njihove razlike asimiliraju. Indija je država u razvoju u kojoj etničko-religijske razlike i dalje dovode do sukoba. Društveni konflikti pretežno nastaju kad populacija ima višak vremena i probleme kao što su nezaposlenost, loša ekonomska situacija ili zdravstveno-socijalni problemi i tada odnosi između grupa postaju napetiji, a jedna grupa krivi drugu za probleme. Indija ima preko milijardu stanovnika i većina ih živi u lošim uvjetima; male su šanse da će se većina zaposliti pa, i uz rastuću ekonomiju, ovakva situacija stvara tenzije, posebno u dijelovima pogođenim pakistansko-indijskim sukobima.

Utjecaj Afganistana nije zaobišao ni Indiju; od invazije SAD-a na Afganistan Indija je uložila ogromna sredstva u obnovu zemlje. Indija je uvijek insistirala na naprednom Afganistanu i reintegraciji talibana u društvo, ali očekuje da se napredak u Afganistanu postigne bez uplitanja Pakistana, iako su Pakistan i Afganistan plemenski povezani i odnos između njih je veoma značajan, a Pakistan neće dopustiti indijsku dominaciju (Kronstadt i dr. 2011). Nestabilnost regije jedan je od glavnih razloga povećanja terorističkih aktivnosti u Indiji; Pakistan je u nekoliko sukoba upotrebljavao terorističke strategije infiltracije, a 2008. dogodio se najveći teroristički napad u Indiji. Pakistanci, članovi islamske paravojne grupe Lashkar-e-Taiba, izveli su dvanaest koordiniranih napada na Bombay u kojima je poginulo preko 150 ljudi. Napad na civilne ciljeve trajao je četiri dana i izazivao je globalnu napetost i osudu. Reakcija indijskih sigurnosnih snaga bila je efikasna, a 29. novembra pokrenuta je akcija u kojoj je pronađen i neutraliziran ostatak terorističke skupine. Iako je organizacija Lashkar-e-Taiba većinu svojih ciljeva fokusirala na problem Kašmira, u svojim javnim istupima tvrdili su da je napad na Bombay imao za cilj uništiti indijsku vladu i hinduizam. Ovo nije bio prvi teroristički napad, ali je imao najveći odjek jer se desio u suvremeno doba pa su sredstva informiranja prenijela događaj globalno, a i desio se nekoliko godina poslije napada na New York. Kao i u većini sukoba, Pakistan je isprva negirao umiješanost u napad, okrivljujući indijske paravojne grupe; godinu dana su se Pakistan i Indija međusobno okrivljavali za teroristički napad. Pakistan je tek 2009. priznao da je jedan od napadača boravio na njihovom teritoriju, a to je bilo umanjivanje odgovornosti pakistanske vlade (Kronstadt i dr. 2011).

Reakcija Pakistana bila je neobična; uhapsili su nekoliko osoba i stavili ih u kućni pritvor, a napad na Bombay je nekoliko godina dizao tenzije između Indije i Pakistana. Indija je insistirala na tome da pakistanska vlada više surađuje, a Pakistan je na svaki mogući način pokušavao izbjeći raspravu o Bombayu. Taj napad je imao internacionalne razmjere, a 2009. je SAD uhapsio dvije osobe na svom teritoriju; jedna osoba je osuđena za pronalaženje lokacija za napad. Indijska policija je 2012. uhapsila stanovitog Abu Hamzu, visokopozicioniranog člana organizacije, koji je otkrio informacije o mogućoj umiješanosti pakistanske vlade i koji je nekoliko dana proveo u Pakistanu s visokopozicioniranim osobama u pakistanskoj vojsci, a prije napada je prelazio indijsku granicu s falsificiranim dokumentima. Ovaj teroristički

napad imao je ozbiljne posljedice nakon nekoliko godina relativnog mira. Pakistan je u strahu od napada postavio vojsku na granicu s Indijom, a nakon nekoliko dana trupe su povučene. Taj događaj je crna mrlja u odnosima Indije i Pakistana; svi dokazi i događaji poslije napada ukazuju na to da je pakistanska vlada umiješana u napad ili je podržala napadače. Poslije rata iz 1999. ovaj događaj je veoma lako mogao rezultirati nuklearnim ratom, ali suzdržanost Indije rezultirala je smirivanjem situacije. Indija i Pakistan proveli su zasebne istrage, dijeleći dokaze došlo je do hapšenja i suđenja za organiziranje terorističkog napada i u Indiji i u Pakistanu, nitko iz pakistanske vlade nije osuđen, a ovaj problem i dalje stvara tenzije između Indije i Pakistana (Kronstadt i dr. 2011).

ZAKLJUČAK

Zbog promjenjive situacije u regiji odnosi Indije i Pakistana su napeti, a konflikt ima impresivnu i veoma važnu povijesnu pozadinu. Britanija je planski stvarala razdor između religijsko-etničkih grupa da bi mogla lakše kontrolirati regiju kad ona postane nezavisna. Od proglašenja nezavisnosti vlade obje zemlje su pod značajnim međunarodnim utjecajem, što je u određenoj mjeri stabiliziralo njihov odnos, naročito poslije razvijanja nuklearnog potencijala. Indijsko-pakistanski ratovi bili su produkt nestabilnih vlada u kombinaciji sa zloupotrebom religijsko-etničkih napetosti. Konstantni porazi Pakistana u sukobima s Indijom proizveli su u pakistanskom društvu ekstremne osjećaje koje su vješto iskoristili političari. Zadnji indijsko-pakistanski sukob zbog utjecaja međunarodne zajednice, posebno SAD-a, nije prerastao u nuklearni rat. Indijsko-pakistanski sukob je prvi problem; poslije njega dolazi sukob između Južne i Sjeverne Koreje, čiji režim ima potpunu kontrolu nad svojim teritorijem i nuklearnim arsenalom, a ima i puno jaču retoriku, ali je pod velikim utjecajem Kine.

Nevladine elemente u Pakistanu je puno teže kontrolirati i zato je ovaj sukob puno opasniji, a peti rat između Indije i Pakistana i dalje je realna opcija jer su etničko-religijski sukobi i dalje na visokom nivou, vlade se nikada nisu potrudile da utječu na pomirenje i suradnju, a od tog sukoba obje zemlje imaju mnogo koristi. Političke beneficije koje ovaj konflikt proizvodi predobre su da bi bile odbačene. Gotovo svaki put u predizbornoj kampanji, ili kad je potrebna galvanizacija društva, i u jednoj i u drugoj zemlji dovoljno je da se spomene prijetnja susjeda i skrenut će se pozornost populacije s realnih društvenih problema.

Oružane snage i njihova hijerarhija, posebno u Pakistanu, važan su element države. Održavanjem konflikta s Indijom ulaganja u vojsku ostaju visoka, a vojska zadržava velik utjecaj u društvu. Taj konflikt je ušao u sve segmente društva: ekonomija, politika, socijalna sfera, vojna industrija i puno toga ovisi o konstantnim tenzijama između Indije i Pakistana. Povijesni unutarnji problemi obje zemlje iziskuju velike napore da ne bi proizveli peti indijsko-pakistanski rat; ovo je posebno specifično za Pakistan jer Indija postaje sve stabilnija. Konstantna previranja na pakistanskoj političkoj sceni prijetnja su po odnos s Indijom i stvaraju regionalno-internacionalni problem.

Pakistanska politička elita, u kojoj vojska ima velik utjecaj na sve sfere društva, dugoročno proizvodi nestabilnost u zemlji. Vojska ima neprikosnoven društveni status i velik utjecaj na politiku, troši velik dio državnog budžeta, dala je značajan broj predsjednika i kontrolira značajan dio industrijskih potencijala države. Ona ima položaj sličan položaju vojske u Sjevernoj Koreji i Egiptu, i njen utjecaj prelazi granice tradicionalnog ponašanja oružanih snaga. Pored direktne uključenosti u neprijateljstva, u svakom konfliktu vojska je imala i politički motiv. Teroristički napad u Bombayu direktno je povezan s pakistanskim sigurnosnim agencijama. Stvaranjem konstantne napetosti između Indije i Pakistana vojska uspijeva održati svoju visoku poziciju u Pakistanu. S druge strane, u Indiji politička situacija i oružane snage imaju ograničen utjecaj i u značajnom dijelu ih kontrolira društvo, ali su svakako veoma sposobne i spremne odgovoriti na svaku pakistansku provokaciju.

Pobjede u prethodna četiri rata dale su indijskoj vojsci samopouzdanje i povlašten položaj zaštitnika društva. Dvije velike vojske koje su se više puta međusobno sukobile, i koje imaju značajan utjecaj u svojim zemljama, konstantna su prijetnja miru. Teroristički akti su najveća opasnost za pokretanje petog indijsko-pakistanskog rata, koji bi lako mogao prerasti u nuklearni. Od intervencije SAD-a u Afganistanu sigurnosna situacija u Pakistanu se pogoršala. Talibani i borci al-Qaede lako su prešli granicu i našli utočište u Pakistanu. To je dovelo do porasta terorističkih aktivnosti u Pakistanu i terorističkih pokušaja infiltracije u Indiji. Radikalizirani dijelovi pakistanskog društva veoma su povodljivi i koriste pakistansko-indijski sukob da opravdaju svoje terorističko djelovanje u cilju zaštite Pakistana.

Kombinacija nuklearnog naoružanja, loše vlade i povećanja terorističkih aktivnosti velik su izazov za Indiju i međunarodnu zajednicu. Scenarij u kojemu teroristi slučajno ili namjerno dođu do nuklearnog oružja i upotrijebe ga u Indiji (koja ima dobre odnose s SAD-om), realna je prijetnja koja mora biti spriječena. Iz godine u godinu kapacitet i sposobnost pakistanske državne administracije slabi i pitanje je je li nuklearni arsenal dobro čuvan. Ako se regionalna i međunarodna situacija i unutarnji problemi Pakistana nastave pogoršavati, postoje velike šanse za izbijanje petog indijsko-pakistanskog rata koji bi imao međunarodne posljedice, a uporaba nuklearnog oružja izazvala bi globalne posljedice.

LITERATURA

- Basrur, Rajesh. 2010. Domestic Politics and Systemic Constraints in Pakistan's India Policy. PSRU Brief Number 60. <https://www.dur.ac.uk/resources/psru/briefings/archive/Brief60.pdf>.
- Bose, S. 2003. *Kashmir: Roots of Conflict, Paths to Peace*. Harvard University Press.

- Butt, Usama i Julian Schofield, ur. 2012. *Pakistan: The US, Geopolitics and Grand Strategies*. Pluto Press.
- Chander, Sunil. 1987. Congress-Raj Conflict and the Rise of the Muslim League in the Ministry Period, 1937-39. *Modern Asian Studies* 21. sv., br. 2, str. 303–328.
- India-Pakistan nuclear war could 'end human civilisation'. 2013. *The Telegraph*. <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/pakistan/10507342/India-Pakistan-nuclear-war-could-end-human-civilisation.html>.
- Indian Independence Act 1947. 2015. The National Archives. <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/Geo6/10-11/30>.
- Indian Mutiny. 2015. *Encyclopædia Britannica*. <http://www.britannica.com/event/Indian-Mutiny>.
- India's Nuclear Weapons Program. 2001. Nuclear Weapon Archive. <http://nuclearweaponarchive.org/India/IndiaSmiling.html>.
- Indo-Pakistani War of 1971. 2015. GlobalSecurity.org. http://www.globalsecurity.org/military/world/war/indo-pak_1971.htm.
- Keck, Zachary. 2015. Watch Out, India: Pakistan Is Ready to Use Nuclear Weapons. *The National Interest*. <http://nationalinterest.org/blog/the-buzz/watch-out-india-pakistan-ready-use-nuclear-weapons-13284>.
- Kronstadt, K. Alan, Paul K. Kerr, Michael F. Martin i Bruce Vaughn. 2011. *India: Domestic Issues, Strategic Dynamics, and U.S. Relations*. CRS Report for Congress. <https://www.fas.org/sgp/crs/row/RL33529.pdf>.
- Marwah, Ved. 2003. India's Internal Security Challenges. Institute for Defence studies and Analyses. http://www.idsa.in/strategicanalysis/IndiasInternalSecurityChallenges_vmarwah_1003.
- Mashru, Ram. 2014. Pakistan: As Corrupt As Ever? *The Diplomat*. <http://thediplomat.com/2014/01/pakistan-as-corrupt-as-ever/>.
- Pakistan's Nuclear Weapons Program. 2001. Nuclear Weapon Archive. <http://nuclearweaponarchive.org/Pakistan/PakTests.html>.
- Puniyani, Ram. 2009. Partition Puzzle: Role Of British Policy. CounterCurrents.org. <http://www.countercurrents.org/puniyani120909.htm>.
- Sheikh, Mona Farzana i Gareth Price, ur. 2012. *Pakistan: Regional Rivalries, Local Impacts*. DIIS Report. www.chathamhouse.org/sites/default/files/public/Research/Asia/1012diis_pakistan.pdf.
- Smith, Jeff M. 2009. The China-India Border Brawl. *The Wall Street Journal*. <http://www.wsj.com/articles/SB124578881101543463>.
- Sial, Safdar. 2011. Pak-Afghan Relations Emerging Trends and Future Prospects. *Conflict and Peace Studies* 4. sv., br. 1. san-pips.com/download.php?f=164.pdf.
- Swami, Praveen. 2013. Green Books, red herring and the LoC war. *The Hindu*. <http://www.thehindu.com/opinion/op-ed/green-books-red-herring-and-the-loc-war/article4310197.ece>.

1999 Kargil Conflict. 2015. GlobalSecurity.org. <http://www.globalsecurity.org/military/world/war/kargil-99.htm>.

U.S.-India Relations. 2015. Council on Foreign Relations. <http://www.cfr.org/india/timeline-us-india-relations/p32994>.

Waltz, Kenneth. 1981. The Spread of Nuclear Weapons: More May Better. *Adelphi Papers*, Number 171. London: International Institute for Strategic Studies. http://polsci.colorado.edu/sites/default/files/10B_Waltz.pdf.

HISTORY OF INDO-PAKISTAN CONFLICT

Emir Šabanić

SUMMARY

India-Pakistan Wars since the World War II has been one of the defining characteristic of Asia's security situation and the problem is that was never completely resolved, because of it both countries are still in tens relation with one another, always looking for an opportunity to impact their enemy. Evolution of international community should have resulted in transformation of regional relations on India's subcontinent that did not happened because of several reasons that will be analysed in this paper. India-Pakistan conflict requires deep analysis of local problems in both countries and methods to fix them and only then working on resolving relation between two countries. As long as domestic security situation in India and Pakistan is bad conflict will be used for political campaigns. Paper will analyse historical background of the conflict and modern history of their relation to determent is there a chance for Fifth India-Pakistan War and what would be the results.

Keywords: India, Pakistan, nuclear weapon, terrorism and colonialism.